

Μητροπολίτης Μάνης: Σχέσεις Εκκλησίας και Ιατρικής

/ [Γνώμες](#)

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ὁ λόγος ἐνός Ἱεράρχου πρέπει νά εἶναι θεολογικός, βιβλικός, πατερικός, χριστοκεντρικός καί πρωτίστως ἐκκλησιαστικός.

Ὡστόσο, τό προσκλητήριο τῶν κοινωνικῶν θεμάτων, τῶν ἀνθρωπίνων προβλημάτων πού καταφθάνει ἐνώπιόν μας δέν ἀπορρίπτεται καί δέν τυγχάνει τῆς λήθης ἢ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου. Βέβαια, τά ζητήματα πού ἔρχονται στό προσκήνιο πρέπει νά «ἐμβαπτίζονται» στήν Ἀγία Γραφή, στήν Ἱερά Παράδοση, στή σοφή διδασκαλία τῶν θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Συνάμα, κυρίως, εἶναι ἱερότατο χρέος νά ἔρχονται στήν προσευχητική διακονία του Ἀρχιερέως.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, δέν θά πρέπει νά θεωρεῖται δεδομένη ἡ γνώση ἐφ' ὅλων τῶν θεμάτων, ὡς ἐπί παραδείγματι θεμάτων νομικῶν, ιατρικῶν, οἰκονομικῶν, μηχανολογικῶν ζητημάτων καί προβλημάτων τῆς ἀστροφυσικῆς, τῆς βιολογίας, κ.ἄ. καθ' ὅτι ὑπάρχουν καί ἐπιλαμβάνονται οἱ εἰδικοί ἐπιστήμονες κατά κατηγορίαν, δηλ. οἱ ἐπαίοντες.

Μέ συστολή, λοιπόν, καί αὐτογνωσία τῆς θέσεως καί τοῦ ρόλου πού πρέπει νά ἔχει

ὁ καθένας μας, χαράσσουμε ἀκροθιγῶς καί ταπεινῶς τίς παρακάτω γραμμές, εὐρισκόμενοι στίς παρυφές τοῦ λόφου τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν μέ τό ἐπίκαιρο τοῦτο θέμα τῆς σχέσης Ἐκκλησίας καί ἱατρικῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Θεός δημιουργήσας «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν» Αὐτοῦ τόν ἄνθρωπον, τήν κορωνίδα τῆς δημιουργίας, ἐκτείνει τήν πρόνοιά Του στή συντήρηση καί τήν ὑγεία καί τοῦ τελευταίου ἀνθρωπίνου κυττάρου. Ἄλλωστε, ὁ Θεός μᾶς ἔδωκε σῶμα ὑπέρτερον πάντων τῶν ζώων. Μᾶς ἔδωκε ψυχήν «κατ' εἰκόνα» Του ἐστολισμένη μέ νοῦ, λογική, θέληση, συναίσθηση καί, τό κυριώτερο, ὁ ἄνθρωπος ἔχει σχέση, ἀναφορά ὡς πρόσωπο μέ τό Θεό. Ὡς λέγει ὁ Ἱ. Δαμασκηνός: «Ὁ Θεός ἐδημιούργησε τόν ἄνθρωπον ἄκακον, εὐθύν, ἐνάρετον, ἄλυπον, ἀμέριμον, στολισμένον μέ τήν λαμπρότητα κάθε ἀρετῆς, προικισμένον μέ ὅλα τά ἀγαθά, ὡσάν κάποιον δεύτερον κόσμον, μικρόν κόσμον μέσα εἰς τόν μέγαν, ἄλλον ἄγγελον προσκυνητήν, σύνθετον, θεατήν τῆς ὁρατῆς δημιουργίας, γνώστην τῶν μυστηρίων τῆς νοητῆς, Βασιλέα τῶν ἐπιγείων, πού κυβερνᾶται ἄνωθεν, ἐπίγειον καί οὐράνιον, προσωρινόν καί ἀθάνατον, ὁρατόν καί νοούμενον, ἐνδιάμεσον μεταξύ μεγαλείου καί μικρότητος» (ΕΠΕ, 19, Β, 211 ἐπ.).

Ὡστόσο, συνέπεια τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου ἦταν ἡ ἀχρεΐωση καί ἡ ἀμαύρωση τοῦ «κατ' εἰκόνα». Διεσαλεύθησαν οἱ σχέσεις του μέ τόν Δημιουργό ἀλλά καί μέ τήν κτίση. Εἰσῆλθε στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πτώσεως καί τῆς ἀποστασίας του ἀπό τόν Θεό, ἡ φθορά, ἡ ἀσθένεια, ὁ πόνος, ὁ κόπος, οἱ θλίψεις, μέ ἀποκορύφωμα τόν θάνατο.

Βέβαια, «οὐκ ἔστιν αἵτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός», ὡς λέγει ὁ Μ. Βασίλειος (ΕΠΕ 7, 87) καί τό κακόν δέν ἐκτίσθη συγχρόνως μέ τό καλόν. Ὁ Θεός ἔπλασε σῶμα καί ὄχι ἀσθένεια. Ἡ νόσος δέν εἶναι δημιουργήμα τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ. Ὁ πόνος δέν εἶναι ἀπό τόν Θεό. Μόνον τόν ἐπιτρέπει. Καί τοῦτο γιατί ἔπλασε τόν ἄνθρωπο ἀπό ἄπειρη ἀγάπη νά ζεῖ καί νά γεύεται τήν μακαρία εὐφροσύνη καί χαρά στήν κοινωνία μαζί Του στόν Παράδεισο. Ἐκεῖ δέν ὑπῆρχε κανένας πόνος καί, φυσικά, μετά τήν ἔξοδο τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' αὐτόν, ὁ Θεός ἐπιτρέπει τόν πόνο πρός παιδαγωγία. Καί βέβαια δέν ἄφησε ὁ Οὐράνιος Πατήρ ἀβοήθητο τόν πεπτωκότα ἄνθρωπο, ἀλλά μέ τήν ἄπειρο ἀγάπη Του προσέφερε τήν σωτηρία καί τήν ἀπαλλαγή του κυρίως ἀπό τόν θάνατο. Αὐτό πραγματώνεται μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Καί ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος τυγχάνει ψυχοσωματικόν ὄν, συναποτελούμενον ἐκ ψυχῆς καί σώματος, ἔρχεται ἡ χριστιανική διδασκαλία καί ἀγκαλιάζει τόν ὅλο ἄνθρωπο, τό δισύνθετον αὐτοῦ, ἐξυψώνοντας τό σῶμα σέ «νάό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καί τήν ψυχή ὡς τό πολυτιμότερον στοιχεῖον τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὅ,τι ἀθάνατος. Ἔτσι ἔχουμε μία συνάντηση θρησκείας καί

έπιστήμης, πίστεως καί έπιστήμης καί ειδικότερα ιατρικής έπιστήμης, Έκκλησίας καί Ιατρικής.

Κατ' άρχάς, στην Άγία Γραφή δέν άπαγορεύεται ή προσφυγή στην ιατρική περίθαλψη καί γιά νά μιλήσουμε ειδικότερα, σχετικά μέ τό σῶμα, την ιατρική χρησιμοποιεί ο προφήτης Ήσαΐας γιά νά θεραπεύσει τόν Έζεκία (κεφ. ΛΗ') καί ο Ραφαήλ γιά νά φροντίσει τόν Τωβία (κεφ. ΙΑ'). Έπειτα ή Σοφία Σειράχ (κεφ. ΛΗ') πλέκει κυριολεκτικά τό έγκώμιο στό ιατρικό έπάγγελμα-λειτούργημα. Γράφει πολύ χαρακτηριστικά: «Τίμα ιατρόν πρός τάς χρείας αὐτοῦ καί γάρ αὐτόν ἔκτισε Κύριος» (στιχ. 1, 1) καί παρακάτω στό ίδιο κεφάλαιο: «Κύριος ἔκτισε ἐκ γῆς φάρμακα ... αὐτός ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ» (στίχ. 4 καί 6).

Ὁ ἴδιος δέ ὁ Χριστός πολλάκις εὕρισκόμενος μπροστά σέ ἀσθενεῖς ἀνθρώπους τούς παρέχει τήν θεραπεία, ἀσφαλῶς καί τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς, γιατί εἶναι ὁ ἰατρός ψυχῶν καί σωμάτων. Εἶναι Ἐκεῖνος πού θεράπευσε λεπρούς, τυφλούς, χωλούς, παραλυτικούς, κωφάλαλους, τήν αἱμορροοῦσα γυναῖκα, τήν κατάκοιτο καί πυρέσσουσα πενθερά τοῦ Πέτρου, τήν θυγατέρα τοῦ Ἰαείρου, τούς δαιμονιζομένους, τήν συγκύπτουσα γυναῖκα καί βέβαια ἔχουμε καί περιγράφονται στά Ἱερά Εὐαγγέλια καί ἀναστάσεις νεκρῶν ἀπό τόν Χριστό. Εἶχε στό Πανάγιο πρόσωπό Του ἐκπληρωθεῖ ὁ προφητικός λόγος: «Αὐτός τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε καί τὰς νόσους ἐβάστασεν» (Ματθ. 8, 17). Έπειτα ὁ Χριστός ἔδωσε στούς Ἀποστόλους, ἀπό τήν πρώτη ἀποστολή τους, τήν ἐξουσία πού εἶχε ὁ Ἰδιος νά θεραπεύει τούς ἀσθενεῖς (Ματθ. 10, 1). Γι' αὐτό καί στίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» διαβάζουμε πολλές φορές γιά τίς θεραπείες ἀσθενῶν ἀπό τούς μαθητάς καί Ἀποστόλους.

Ἡ Έκκλησία κατόπιν παρουσιάζει τόν Χριστό ὡς τόν Συνοδοιπόρο στόν ἀνθρώπινο πόνο, ὡς τόν Καλό Σαμαρείτη, ὡς τόν Φίλο τῶν ἀνθρώπων, ὡς τόν Παράκλητο καί τόν Ἐλεήμονα. Τηρεῖ δέ ἀπαρασάλευτα καί διηνεκῶς τόν λόγον τοῦ Κυρίου, ὡς ἱερό καθῆκον, τό «ἡσθένησα καί ἐπισκέψασθέ με» (Ματθ. 25, 36) καί τό τοῦ Ἀπ. Παύλου «χαίρειν μετὰ χαιρόντων καί κλαίνει μετὰ κλαιόντων» (Ρωμ. 12, 15). Ἔτσι σέβεται τό σῶμα, τιμᾷ τό πρόσωπο, δείχνει ὑπευθυνότητα ἀπέναντι στην έπιστήμη, προσφέρει διακονία στόν κάθε ἀσθενῆ.

Έπειτα ή ποιμαντική τῆς Έκκλησίας συναντᾶται μέ τήν ένάσκηση τῆς ιατρικῆς. Συναντῶνται στό ἔργο τῆς προόδου τῆς έπιστήμης καί τῆς παρηγορίας τοῦ ἀνθρώπινου πόνου. Ὁ ἰατρός ἐπιτελεῖ τό χρέος του κατά τόν Ἱπποκράτειο ὄρκο καί τήν ιατρική δεοντολογία. Ὁ ἱερεὺς τό δικό του ποιμαντικό χρέος. Βρίσκεται στό προσκέφαλο τοῦ κάθε ἀσθενοῦς καί μεριμνᾷ γιά τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς. Αὐτό ἀποδεικνύει χρόνια τώρα ή πεῖρα τόσο τῶν ἱατρῶν ὅσο καί τῶν κληρικῶν, οἱ

όποιοι υπηρετοῦν νυχθημερόν στά νοσηλευτικά ἱδρύματα.

Εἰδικότερα στὸν ἱερό κλῆρο ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἱερεῖς καὶ μέ τὴν ιδιότητα τοῦ ἱατροῦ, διαφόρων εἰδικοτήτων, οἱ ὅποιοι συνδράμουν στὸ ὑψηλό ἔργο τῆς ἱατρικῆς καὶ τῆς νοσηλευτικῆς. Ἄριστο παράδειγμα εἶναι ὁ ἅγιος Λουκάς, ὁ χειρουργός, ὁ καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Κριμαίας, ὁ θαυματουργός, ὁ ὁποῖος ἔγινε γνωστός τὰ τελευταῖα χρόνια στὸν ἑλλαδικό χῶρο.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ χριστιανικὴ διαδασκαλία καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἐπικροτεῖ καὶ καταφάσκει τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης καὶ εἰδικότερα τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη καὶ ἄσκηση τοῦ ἱατρικοῦ λειτουργήματος. Δέν ὑφίσταται καμμία σύγκρουση στὸ σημεῖο αὐτὸ θρησκείας καὶ ἐπιστήμης, ὅπως θέλουν νὰ ἰσχυρίζονται μερικοί, γιὰ ἄλλους λόγους, ἐκτός πίστεως καὶ ἐπιστήμης. Ἡ συμπόρευση τῆς πίστεως μέ τὸ ἱατρικὸ λειτούργημα ὡς συνέργεια τοῦ θείου καὶ ἀνθρωπίνου παράγοντα, ἀκριβῶς ὅπως σημειώσαμε, ἐπιβεβαιώνεται τόσο ἀπὸ τὰ ἱερά κείμενα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας στὸ διάβα τῶν αἰώνων.

Μάλιστα ἡ ἐπιστημονικὴ ἀναζήτηση ἐκκινᾷ ἀπὸ τὴν θεϊκὴ ἐντολή «πλήρωσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γεν. 1, 28) ὡς καὶ ἡ θέση τῶν πρωτοπλάστων στὸν Παράδεισο τῆς τρυφῆς «ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν» (Γεν. 1, 15). Ἐδῶ ἔγκειται ἀκριβῶς ἡ ὅλη ἐργασία καὶ ἡ δημιουργικότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐρευνητικὴ ἐργασία. Δηλ. στὴν ἐντολή νὰ μεριμνήσει γιὰ τὴν δημιουργία, τὴν ὁποία, μέ τόση σοφία δημιούργησε καὶ συντηρεῖ γιὰ τὸ ἀγαθὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι ἡ ἱατρικὴ ἀποτελεῖ ἔργο εὐλογίας γιατί συμβάλλει στὴν εὐόδωση τοῦ μεγάλου ἀγαθοῦ τῆς υγείας. Ἡ μέριμνα γιὰ τὸ σῶμα εἶναι καθῆκον, ἡ ἀτίμωση εἶναι πράξη ἄνομη καὶ ἁμαρτωλή. Ὅ,τι δέ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ τῆς διατήρησης τοῦ σώματος σέ ὑγιεινὴ κατάσταση, ἡ Ἐκκλησία τὸ ἐπικροτεῖ. Ἀρκεῖ βέβαια νὰ μὴν γίνεται ἀθέτηση τῶν κανόνων τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἱατρικοῦ λειτουργήματος.

Ἡ γνώση οὐδόλως καταφρονεῖται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, γιατί ἀποτελεῖ δῶρο τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος ἔχει κάτι τὸ θεϊκὸ μέσα της. Ἡ ὀρθὴ χριστιανικὴ ὀρθόδοξη θεολογία σέβεται τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἐπιστήμη. Ἡ δέ σύζευξη τῆς πληροφορικῆς καὶ τῶν τεχνολογιῶν αἰχμῆς μέ τούς τομεῖς υγείας ἔχει ἀλλάξει τὴν ὅλη πραγματικότητα. Αὐτὸ εἶναι πράγματι ἐπιστημονικὴ ἐπανάσταση. Ἔτσι ἡ ρομποτικὴ ὑποκατέστησε τὴν μυϊκὴ δύναμη, ἡ πληροφορικὴ τὴν μνήμη, ἡ κυβερνητικὴ τὴν σκέψη. Κατὰ συνέπειαν, μεταλλάσσεται τὸ περιεχόμενο τῶν φυσικῶν ὅρων, ἡ ἔννοια τῆς ἀσθένειας, ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος, ἀκόμη καὶ ἡ διατροφή. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ κάθε ἐπιστημονικὴ ἐργασία, μελέτη καὶ πρόοδο φυσικά ὅταν εἶναι γιὰ τὸ καλὸ τῆς

άνθρωπότητας καί ὄχι γιά τήν καταστροφή της. Γι' αὐτό καί δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος γιά ἀληθὴ πρόοδο τῆς ἐπιστήμης χωρὶς ἠθικὲς προϋποθέσεις, ἄλλως δέν γίνεται ἐπωφελής, ἀλλὰ ἐγωπαθῶς καταστροφικὴ. Πάντα ἰσχύει ἐν προκειμένῳ ἡ ἀρχαία ρῆσις: «Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία καὶ οὐ σοφία φαίνεται». (Πλάτων-Σ. Μενέξενος).

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἡ θεωρία τοῦ ἐπιστημονισμοῦ, πού θεωροῦσε τὴν ἐπιστήμη ἱκανὴ νά εἰσδύσει καὶ στὴν οὐσία τῶν ὄντων καὶ νά δώσει τελεσίδικες ἀπαντήσεις στὰ μεταφυσικά πνευματικά προβλήματα καὶ θέματα, ἔπαυσε νά ὑπάρχει. Καί σ' αὐτόν τόν αὐστηρὸ ἐπιστημονικὸ τομέα ἀπεδείχθη ἡ σχετικότητα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης. Ἡ ἐπιστήμη ἔχει ὅρια καὶ ὀφείλει, ἂν εἶναι αὐθεντικὴ ἐπιστήμη, νά μένει σ' αὐτά. Ὅλοι ἔχουν ὅρια καὶ ὁ ἱερεὺς θά πεῖ: «Αὐτό εἶναι θέμα τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης» καὶ ὁ σωστός ἱατρός θά πεῖ: «Αὐτό εἶναι πνευματικὸ θέμα». Εἰδικότερα, κορυφαῖοι ἱατροὶ ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμονες τῶν φυσικῶν καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν, ὁμολογοῦν τό: «Μέχρις ἐδῶ, παραπέρα σηκώνω τὰ χέρια». Τί ἀκριβῶς δηλώνει αὐτό; Δηλώνει ὅτι ὁ σοβαρὸς καὶ ὑπεύθυνος ἐπιστήμονας ξέρει ὅτι εἶναι πεπερασμένη ἡ λογικὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ὅρια τῆς ἐπιστήμης κάπου τελειώνουν καὶ πάλι συνεχίζουμε τὴν ἔρευνα, τὴν παρατήρηση καὶ τὸ πείραμα. Καί μόνο νά σκεφθοῦμε ἀπὸ τὸν χῶρο τῆς ἀστροφυσικῆς, αὐτό πού ἔχει λεχθεῖ, ὅτι σήμερα κατανοοῦμε μόνο τὸ μικρὸ ποσοστὸ τοῦ 4% τοῦ ὅλικοῦ σύμπαντος, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπο 96% εἶναι «σκοτεινὸ» καὶ «ἄγνωστο» καὶ ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς ἱατρικῆς, ὅτι ὀλοένα καὶ νέα ἐπιστημονικὰ δεδομένα παρουσιάζονται καὶ ποικίλες ἐξελίξεις σέ ἀσθενεῖς καὶ θεραπείες, καταλαβαίνει κανεὶς ὅτι δέν μπορεῖ νά κρατεῖ μία στάση ἀλαζονείας καὶ αὐτάρκειας καί, τὸ χειρότερο, περιφρόνησης καὶ ἀπὸ τίς δύο πλευρές. Ἀκόμη καταλαβαίνουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι μόνο αὐτό πού βλέπουμε, δέν εἶναι μόνο ὕλη. Ὑπάρχει καὶ τὸ ἄϋλο, τὸ πνευματικὸ στοιχεῖο. Ὑπάρχει καὶ τὸ θαῦμα, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό κάθε προσπάθεια ὑπηρεσίας στὸν ἄνθρωπο δέν πρέπει νά εἶναι μονοδιάστατη καὶ μόνο ἐγκόσμια.

Ἄλλωστε καὶ κατὰ τὸν Ἱπποκράτη «οὐκ ἔνι ἱατρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅτι τί ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος», δηλαδή εἶναι ἀδύνατο νά γνωρίζει τὴν ἱατρικὴ αὐτὸς πού δέν γνωρίζει ἀκριβῶς τί εἶναι ἄνθρωπος.

Κατὰ συνέπειαν, εἶναι πέραν τῆς ἐπιστήμης, θέματα λατρείας τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὰ ζητήματα μέ τὴν θεία μετάληψη. Ἄλλως ἐν προκειμένῳ θά ἔχουμε ἀνεπίτρεπτη εἴσοδο στὰ *interna corporis* τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ ἄλλον ἐξωγενῆ παράγοντα. Τό ἴδιο καὶ ἡ Ἐκκλησία γιά θέματα ἱατρικῆς δεοντολογίας. Ὡς ἔχει γραφεῖ ἀπὸ κορυφαῖο καθηγητὴ τῆς Ἀγγειοχειρουργικῆς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν: «Ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη ἀναλαμβάνει τὴν ἀνακούφιση τοῦ

πόνου καί τή θεραπεία τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία φτάνοντας μέχρι τή ρίζα τοῦ αἰτίου, πού φθείρει τήν ψυχή καί καταβάλλει τήν ἀνθρώπινη Ὑπαρξη, ἀποδεικνύεται “πνευματικό θεραπευτήριο” σέ συνεχῆ ἐφημερία, τό ὁποῖο, μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁλοκληρώνει τό ἔργο τῆς ἰάσεως σέ κάθε καταπονημένη ψυχή» (Παναγιώτου Δημακάκου, «Ὁ ἀνθρώπινος πόνος, ἱατρική καί πνευματική θεώρηση», Ἀθῆναι 2016, σ. 19 ἐπ.). Ἐδῶ πλέον ἰσχύουν τά θαυμάσια λόγια: «Ἐγώ, Κύριε, τόν γιάτρεψα, Ἐσύ τόν ἐθεράπευσες» (Ambroise Pare) καί ἡ «ἐπιστήμη δέν ἔχει Θεό, οἱ ἐπιστήμονες ἔχουν Θεό καί ἐπιστήμη» (Louis Paster).

Δέν εἶναι συνεπῶς ὁ λόγος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀναχρονιστικός, ἀπηρχαιωμένος, συντηρητικός. Δέν ἀντιτάσσεται τήν ἐπιστήμη, τά μαθηματικά, τήν φυσική, τήν χημεία, τήν βιολογία, τήν ἱατρική, τήν ἀστρονομία, τήν τεχνολογία. Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καταφάσκει τήν ἐπιστημονική πρόοδο, χαίρεται μέ τίς ἀνακαλύψεις, μέ τά νέα φάρμακα, μέ τά σύγχρονα ἐπιτεύγματα τῆς ἱατρικῆς πρακτικῆς. Ὡς σπουδαιότατο παράδειγμα στέκονται οἱ κορυφαῖοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες, Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καί Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Εἰδικότερα, ὁ πρῶτος, εἶχε σπουδάσει ἀστρονομία, μαθηματικά, ἱατρική, φιλοσοφία καί οἱ ἄλλοι φιλολογία, φιλοσοφία καί ρητορική. Καί οἱ Τρεῖς τους ἦταν πανεπιστήμονες καί «φιλόσοφοι νόες».

Κατ’ ἀκολουθίαν, ἀντιλαμβάνεται ὁ καθένας ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἔχει δικό της πεδίο ἐρεύνης καί δράσης καί δέν ὑπεισέρχεται σέ ζητήματα πίστεως. **Δέν κάμνει, δέν ἐπιτρέπεται νά κάμνει, μεταφυσική καί ἡ δύναμή της οὐδόλως θέτει στό περιθώριο τήν πίστη.** Ἄν, δέ, ἡ ἐπιστήμη πλουτίζει τόν ἄνθρωπο σέ γνώσεις καί σέ ἐπιτεύγματα θαυμαστά στό χῶρο τῆς ἱατρικῆς, ἡ πίστη, ἡ μεταφυσική, ἡ θρησκεία, ἡ Ἐκκλησία, συνελόντ’ εἰπεῖν, εἶναι κάτι ἄλλο. Ἐξημερώνει τόν ἄνθρωπο, τόν ἐξευγενίζει, τόν ἀγιάζει, τόν θεώνει, φέρνει τόν Παράδεισο «ἐν τῇ καρδίᾳ» ὡς πρόγευση τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Εἶναι ἄλλης κατηγορίας ἀπό ἐκείνη τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, καθ’ ὅτι Ἐκεῖνος πού ἔπλασε τόν ἄνθρωπο ὅρισε ὡς σκοπό τῆς δημιουργίας Του καί τήν τελείωσή του. Ἡ Ἐκκλησία σ’ αὐτό θητεύει. Τό «ποιός» καί τό «γιατί» γιά τόν ἄνθρωπο θά τό πεῖ ἡ χριστιανική διδασκαλία, τό «πῶς» καί τό «τί» ἡ ἐπιστήμη.

Γι’ αὐτό, τελικά, ἐμπιστευόμεθα τό Θεό καί δεχόμεθα τό ἱατρικό δέον.